

יעוץ ותוכן הלכתי הרב צבי הרץ
כתיבה ועריכה שלמה שיפמן

עלון סיפורים להלכה שלמה

ערש"ק פרשת וישב תשע"ח

עלון מס' 70

בס"ד

השומר שבת חלק ב'

תקציר הפרקים הקודמים

לאחר עבודה מאומצת השלימו הנערים את פרויקט כתיבת הקונטרס בהלכות פסח, הנערים בקשו ממר שכטר כי יעזור להם להוציא את הקונטרס לאור מר שכטר רתם את יהודה חברו למשימת הוצאת הקונטרס וכדי לזרז את הוצאת הקונטרס ביקש יהודה מהנערים לסייע לו להוציא עלונים לכבוד החגים. מחבלים חדרו לישוב וכוחות ביטחון יצאו למבצע לכבידתם.

אמר חזי "אז איך העברתם פה את הזמן?" שאל הרב יעקב "בכף!!" ענו כולם ועידו הוסיף "איתן למד איתנו הלכות שבת" – "וגם תכננו מה יגישו בסעודת ההודיה" התפרץ אליהו לדברי עידו – "אה, יפה, כבר קבעתם שיש סעודת הודיה" אמר אבא של נחום ואיתן – "ברור" אמר אליהו "איך אפשר שלא להודות על נס כזה שקרה לנו" – "הנערים צודקים" נענה הרב יעקב יש לקיים סעודת הודיה ולהודות ולהלל לקב"ה ישתבח שמו לעד על נס ההצלה" – "אבל רגע" אמר מתן "איפה אבי השוטר? הרי הוא

אמר שיבוא להוציא אותנו מכאן" – "אז זהו" אמר חזי "שאבי נפצע במהלך המבצע, ובגלל ששמו מיסוך נגד קליטת הטלפונים, לא יכולנו ליצור אתכם קשר, ולכן באנו בעצמנו" – "אז מה שלומו של אבי?" התעניין אליאב "אבי נפצע בדרגה בינונית, והוא פונה לקבל טיפול בבית חולים, כך שמאז הפעם האחרונה שראיתי אותו אין לי עדכון לגבי מצבו" – "חייבים ללכת לבקר אותו" קרא נחום – "לאט לאט" אמר אבא "קודם בואו ונחזור

כל אחד לביתו, ומחר נראה מה עושים" – "בסדר" ענה נחום וכל אחד מבני החבורה התפזר לביתו.

בדרך חזרה הביתה עברו עידו ומתן ליד ביתו של מר שכטר "מה אתה אומר עידו?" שאל מתן "אולי נקפוץ לראות מה שלומו של מר שכטר" – "זה לא נראה לי רעיון כל כך טוב" ענה עידו "ראשית כבר מאוחר וההורים בטח מודאגים, דבר שני תראה את כל המהומה שסביב הבית לא נראה לי שיהיה בכלל למר שכטר זמן להתפנות אלינו, אבל אתה יודע מה" הוסיף עידו "יש לי רעיון, מחר בדרך לישיבה נעצור אצל מר שכטר ונראה מה העניינים" – "בסדר" נענה מתן

למחרת עברו מתן ועידו שוב ליד ביתו של מר שכטר, הפעם סביבת הבית היתה שקטה – "נראה לי שמר שכטר יושב במרפסת"

מישהו ניסה לפתוח את הדלת בחוזקה – "מה זה, הדלת לא נפתחת" נשמע הקול מבחוץ "אז בואו וננסה לדחוף חזק יותר" נשמע קול שני – "היי נחום" קרא איתן לעברו של נחום "נראה לי שאני מזהה את הקול של אבא, אני צודק?" – "כן" אמר נחום "גם לי הקול היה נשמע מוכר" – "אז נראה לי שאני אלך לפתוח את הדלת" אמר איתן וקם ממקומו, איתן הזיז את השולחן ואל החדר התפרץ אבא – "הו איתן כמה שאני שמח לראות אותך בריא ושלם" אמר אבא בהתרגשות והיה נראה שדמעות עומדות לו

בעינים "רגע ואיפה נחום?" שאל אבא "הנה אבא, אני כאן" אמר נחום ויצא ממחבואו "איזו שמחה" קרא אבא "אתם לא יודעים כמה דאגנו לכם, אמא ואני" בינתיים נכנסו לחדר גם הרב יעקב וחזי קצין הביטחון של הישוב – "אז אני מבין" אמר חזי "שכל החבורה פה ואפשר להפסיק לדאוג" – "כן" ענה איתן – "אבל אני לא מבין" שאל עידו "למה כולם דואגים כל כך, הרי התקשרנו

ואמרנו שאנחנו כאן במחסן" חזי חייך ואמר "כן אתם ישתם לכם כאן בשקט בזמן שבחוץ התחוללה מהומה" – "למה מה קרה?" שאל נחום – "על המחבלים שחדרו לישוב שמעתם נכון?" אמר חזי – "כן" ענתה החבורה – "על זה שאחד המחבלים ברח גם שמעתם" – "שמענו" ענו כולם – "על זה שהמחבל נתקל במר שכטר שמעתם" – "לא את זה לא שמענו" ענה אליאב "אוי ואבוי!!!" – "מה קרה למר שכטר?" שאל מתן בדאגה – "ברוך השם, חסדי שמים עלינו" ענה הרב יעקב "למר שכטר לא קרה דבר, אבל הייתם צריכים לשאול מה קרה למחבל שנתקל במר שכטר" – "כן" אמר חזי בבת שחוק "מסתבר שכוחו של מר שכטר עדיין במותניו, והוא עדיין זוכר איך משתמשים בנשק כנגד האויבים" – "כן" אמר אליהו "כמו שהוא חווה בזמן קום המדינה" – "בדיוק"

התולש מעציץ נקוב עובר על איסור תורה. והתולש מעציץ שאינו נקוב עובר על איסור דרבנן. (משנה שבת צה ע"א) יש דעות בין הראשונים שמחמירות שגם עציץ שאינו נקוב, אם הוא עשוי מחומרים מסוימים (חרס / עץ) נחשב כנקוב, ולכן יש חשש איסור תורה גם בתלישה מעציץ שאינו נקוב. (ביאור הלכה סימן שלו סעיף ז ד"ה מעציץ)

–"אבל הרב, מה זה עציץ נקוב?" שאל מתן "שאלה מצויינת" ענה הרב יעקב "עציץ נקוב הינו שתיל שנמצא בתוך אדנית שיש בה חורים שדרכם הצמח יכול לקבל את יניקתו גם מהקרקע שעליה הוא מונח וישנה מחלוקת באחרונים מה צריך להיות גודל הנקב (החור) באדנית על מנת שהעציץ יקרא עציץ נקוב להלכה יש להחמיר שנקב בקוטר של 2 ס"מ נחשב נקוב (שו"ת מנחת יצחק

חלק ח' סימן צ"ב)

אבל לעומת זאת מותר להריח הדס המחובר לקרקע, וכן כל צמח או פרח המפיצים ריח. אבל אתרוג ותפוח וכל דבר הראוי לאכילה, אסור להריח בו במחובר שמא יתלוש אותו כדי לאכלו. (שו"ע סימן שלו סעיף י)

צמחים או פרחים התלושים מערב שבת המונחים באגרסל, אין בהם יותר איסור קוצר, ומותר לחתוך אותם בשבת. (רמ"א סימן שלו סעיף ח)

צמחים הגדלים או משרישים במים, אסור לשים אותם במים בשבת משום איסור זורע,

ואסור להוציאם מהמים משום איסור קוצר. (רמב"ם הלכות שבת פרק ח הלכה ב, שו"ע סימן שלו סעיף יא)

לכן אסור להניח גרעין אבוקדו בתוך כוס מים על מנת שיכה שורשים, ואם הגרעין השריש אסור להוציאם מהמים בשבת. (ש"כ פרק כו סעיף ד)

"באותו עניין" הוסיף הרב יעקב "אסור לטפס על עץ בשבת וביום טוב מדרבנן שמא יעלה ויתלוש.

ואדם שעלה על עץ בשבת, אם עלה בשוגג מותר לרדת, אם עלה במזיד אסור לו לרדת. (שו"ע סימן שלו סעיף א)"

"שאלה שרבים שואלים אותי" הוסיף הרב יעקב "האם מותר לדרוך על דשא בשבת? והתשובה היא שמותר ללכת על גבי עשבים בשבת בין לחים בין יבשים (שו"ע סימן שלו סעיף ג) ויש מחמירים לאסור אם הולך במהרה ורץ ע"ג עשבים והעשבים הם ארוכים. (ביאור הלכה סימן שלו סעיף ג ד"ה מותר לילך) ויש מקילים גם במקרה כזה. (חזון עובדיה שבת חלק ד עמ' עד)

צמחים רכים וירוקים מותר להשתמש בהם אע"פ שמחוברים לקרקע. (רמ"א סימן שלו סעיף א)

יש מחמירים שצמחים העשויים להתקשות אסור להשתמש בהם אפילו כשהם רכים. (משנה ברורה סימן שלו ס"ק יד) ע"פ זה מותר לשבת על דשא וכן מותר לפרוס מחצלת על הדשא על מנת לשבת עליה. לפתע נעצרה ליד ביתו של מר שכטר מכונית לבנה ומתוכה יצאו שני אנשים לבושים בחליפות...

אמר עידו, הנערים התקרבו לגדר הבית וקראו "בוקר טוב" לכיוונו של מר שכטר –"בוקר מצויין" ענה מר שכטר בעליות –"הו, אחרי יום אתמול ... " –"כן" אמר מתן "בדיוק בגלל זה עברנו לבדוק מה שלומך" –"הו, חסדי ה' עלינו, ממש ניסים ונפלאות, ממש כמו בימים ההם בזמן הזה, בואו היכנסו" הזמין מר שכטר את הנערים להיכנס לביתו, אך הנערים אמרו למר שכטר שהם ממזהרים לשיבה, אבל אם הוא מוכן הם יחזרו בערב אחרי הלימודים לשמוע ממקור ראשון את הנעשה, מר שכטר שמח מאד ואמר שאין בעיה בכלל כי בין כה לא היו לו תוכניות לערב חוץ מלנוח כמובן.

בערב חזרה החבורה לבקר את מר שכטר –"אז מה נשמע?" שאל נחום "ב"ה, היום קצת נחתתי, והכל חוזר לשגרה" –"אז ספר לנו

בבקשה" אמר עידו "מה בדיוק קרה" –"אז ככה" התחיל מר שכטר לספר את סיפורו כשבדיוק נכנס הרב יעקב "שלום עליכם הרב יעקב" אמר מר שכטר –"שלום וברכה מר שאול" ענה הרב יעקב –"הרב בא בדיוק בזמן" הוסיף מר שכטר "בדיוק עמדתי לספר לבחורים את מה שקרה אתמול" –"מצויין" אמר הרב יעקב "גם אני אשמח לשמוע" –"שהרב יידע, כל הנס נעשה בזכות שמירת השבת" –"למה כוונתך?" שאל הרב יעקב "אז ככה" החל מר שכטר לספר "בשבת ישבנו פה במרפסת, והחלטנו לפתוח שולחן עם כל מיני

תפנוקים, אך דא עקא זה העציץ הגדול" אמר מר שכטר והצביע על עציץ גדול שעמד לידו "הפריע לנו לפתיחת השולחן, אז חשבנו להזיז אותו לכאן, ולהניחו על גבי הבטון, אבל אז שמנו לב שהעציץ יושב על הקרקע, ונוכרנו שאסור להזיז עציץ שיושב על הקרקע בשבת" –"אבל למה לא?" שאל נחום "איזו מלאכה יש בכך?" –"מלאכת קוצר" השיב הרב יעקב –"אבל העציץ לא באמת מחובר לקרקע" הוסיף נחום להקשות –"אבל היות ויש לעציץ חורים מלמטה, שעי" העציץ מקבל גם יניקה מהקרקע ולכן ההלכה אומרת שעציץ אפילו אינו נקוב, אסור להרימו מעל גבי קרקע ולהניחו על גבי יתדות, מפני שהוא מרחיק את העציץ מהקרקע ומונע ממנו את יניקת הקרקע, ויש בזה איסור דרבנן של קוצר. (שו"ע סימן שלו סעיף ח) ואם מעמידו על דבר המפסיק לגמרי בין העציץ לקרקע ודאי יש בזה איסור, ובעציץ נקוב יש בזה איסור מן התורה. (משנה ברורה סימן שלו ס"ק מד) ולכן פעלתם כשורה שלא הזזתם את העציץ" אמר הרב יעקב כשהוא פונה למר שכטר –"ואני חשבת שרק אם תולשים משהו שמחובר ממש לקרקע עוברים על איסור קוצר" אמר מתן –"אז הרב יעקב" פנה מר שכטר לרב יעקב ואמר "אולי הרב יוכל טיפה להרחיב על מלאכת קוצר" –"בשמחה רבה" אמר הרב יעקב "אבל אח"כ אני מצפה לשמוע את נס ההצלחה"

מלאכת קוצר היא המלאכה השלישית מתוך ל"ט מלאכות שנלמדו ממלאכת המשכן. (שבת עג ע"א)

הלכות מוקדש השבוע לעילוי זלמתי
 דודנו דוד ב"ר משה זאב ע"ה
 מו"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה דב' שייפמן ע"ה
 ארה"ק משולם זושא בה"ר אהרן יוסף לוריא זצוק"ל ז"ע